

Sreda, 21.juli 2010

Drugostepena presuda

Otvorena sednica

Apelanti su pristupili Sudu

Apelant Balaj nije prisutan

Početak u 9.30 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

Predmet broj IT-04-84-A, Tužilaštvo protiv Ramusha Haradinaja i ostalih.

SUDIJA ROBINSON: Hvala vam. Molim strane u postupku da se predstave. Da počnemo od Tužilaštva.

TUŽILAC KREMER: Dobro jutro gospodine predsedavajući. Dobro jutro svim sudijama u Žalbenom veću. Ja sam Peter Kremer, zastupam Tužilaštvo zajedno sa Elenom Martin-Salgado, Marwanom Dalalom, a nama pomaže referent za predmet Kolin Nawrot.

SUDIJA ROBINSON: Molim Odbranu da se predstavi.

ADVOKAT DIXON: Gospodine predsedavajući, časni Sude, u ime Ramusha Haradinaja Rodney Dixon.

SUDIJA ROBINSON: Hvala.

ADVOKAT GUY-SMITH: Dobro jutro. Gregor Guy-Smith, Colleen Rohan i Chad Mair, i Gentian Zyberi i zastupamo gospodina Brahimaja.

SUDIJA ROBINSON: Da pitam gospodina Haradinaja, a, izvinite molim. . .

ADVOKAT HARVEY: Dobro jutro časni Sude. Richard Harvey zastupa gospodina Lahija Brahimaja. Pomaže mi Rudina Jasini, a očekujem gospodina Paula Troopa čiji avion kasni.

SUDIJA ROBINSON: Hvala lepo. Pitao bih sada gospodina Haradinaja, može li da prati postupak.

APELANT HARADINAJ: Da, časni Sude.

SUDIJA ROBINSON: A vi, možete li da pratite postupak na jeziku koji pratite? Da li me čujete?

APELANT BRAHIMAJ: Da, hvala.

SUDIJA ROBINSON: Gospodin Balaj se trenutno nalazi na Kosovu i uskoro bi trebalo da bude prebačen u Međunarodni sud. On je na Kosovu u pritvoru. Danas će Žalbeno veće izreći svoju presudu u predmetu Tužilaštvo protiv Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje

Brahimaja. Ova presuda je doneta 19. jula 2010. godine. U skladu sa usvojenom praksom na ovom Sudu, sada ću izneti sažetak zaključaka koje je izvelo Žalbeno veće. Ovaj sažetak nije sastavi deo pisane presude, a pisana presuda predstavlja jedini merodavni tekst odluke Žalbenog veća i propratnog obrazloženja. Primerci pisane presude biće dostavljeni stranama u postupku u najkraćem mogućem roku po završetku ove sednice. U pisanoj presudi, kada se pominju nazivi mesta na Kosovu, koji se razlikuju u albanskom i bosansko-hrvatsko-srpskom jeziku, navode se obe verzije, razdvojene kosom crtom. Tokom čitanja sažetka presude ja ću se služiti nazivima na bosansko-hrvatsko-srpskom jeziku, ali to je slučaj samo danas i isključivo iz praktičnih razloga. Ramush Haradinaj rođen je 3. jula 1968. godine u kosovskoj opštini Dečani/Dečan, u bivšoj Jugoslaviji. U optužnici se navodi da je od približno 1. marta do sredine juna 1998. godine *de facto* igrao ulogu komandanta Oslobođilačke vojske Kosova, OVK. Sredinom juna 1998. godine postavljen je za komandanta, pri čemu je komandovao sveukupnim snagama OVK u području Dukadžin/Dukagjini. Idriz Balaj rođen je 23. avgusta 1971. godine u opštini Đakovica/Gjakovë, na Kosovu. Navodi se da je bio pripadnik OVK i da je vršio ulogu zamenika komandanta u operativnom štabu Dukadžin/Dukagjini, počev od 23. juna do 5. jula 1998. godine, dok je potom postao finansijski direktor Generalštaba OVK. Događaji koji počinjavaju u osnovi ovog predmeta odigrali su se između 1. marta i 30. septembra 1998. na Kosovu. U optužnici se navodi da je OVK proganjala i otimala civile za koje se smatralo da sarađuju sa srpskim snagama u području Dukadžin/Dukagjini. Tužilaštvo je Ramushu Haradinaju, Idrizu Balaju i Lahiju Brahimaju stavilo na teret da su učesnici u udruženom zločinačkom poduhvatu, a u vezi sa počinjenjem ratnih zločina, zločina protiv čovečnosti i kršenja zakona i običaja ratovanja. Zajednički zločinački cilj u, kako se navodi, udruženom zločinačkom poduhvatu, sastojao se u tome da se učvrsti sveukupna kontrola OVK u području Dukadžin/Dukagjini putem protivpravnog uklanjanja i zlostavljanja civila. Alternativno, Tužilaštvo je iznelo navod da optuženi snose individualnu krivičnu odgovornost u sklopu drugih vidova odgovornosti predviđenih članom 7.1 Statuta. U prvostepenoj presudi Pretresno veće je zaključilo da je predočeni dokazni materijal nedovoljan, kako bi se utvrdilo postojanje udruženog zločinačkog poduhvata, te je sva tri optužena oslobodilo svake krivične odgovornosti po tom osnovu. Nadalje, Pretresno veće oslobodilo je gospodina Haradinaja i gospodina Balaja krivice i u pogledu svih alternativnih navoda za koje se terete u optužnici. Međutim, Pretresno veće proglasilo je gospodina Brahimaja krivim po jednoj tački optužnice za mučenje i po jednoj tački optužnice za mučenje, okrutno postupanje, a u sklopu kršenja zakona i običaja ratovanja. Gospodin Brahimaj oslobođen je krivice po svim ostalim tačkama optužnice. Pretresno veće osudilo je gospodina Brahimaja na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 6 godina. I Tužilaštvo i gospodin Brahimaj su podneli žalbu na prvostepenu presudu. Pretres o žalbama održan je 28. oktobra 2009. Prvo ću se osvrnuti na žalbu Tužilaštva. U svom prvom žalbenom osnovu Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće pogrešilo kada je odbilo zahtev Tužilaštva za dodatnim vremenom potrebnim kako bi se iscrpeli svi razumni koraci da se obezbedi svedočenje dva ključna svedoka i kada je naložilo da Tužilaštvo završi izvođenje svojih dokaza pre nego što su ti razumni koraci preduzeti. Tužilaštvo je tvrdio da su ti svedoci posedovali direktne dokaze u odnosu na krivicu trojice optuženih i da su oni odbili da svedoče zbog zastrašivanja i straha. Tužilaštvo je zbog toga zatražilo ponovno otvaranje suđenja po određenim tačkama koje su navedene u njegovom žalbenom podnesku. Žalbeno veće, odlukom većine i uz suprotno mišljenje sudije Robinsona, odlučilo je da odobri ovaj žalbeni osnov i da naloži delimično ponavljanje suđenja. Razmatrane pojedinačno i van konteksta suđenja, svaka od odluka Pretresnog veća, u vezi sa svedočenjem relevantnih svedoka, može se svrstati u raspon diskrecionog prava Pretresnog veća. Međutim, kada se te odluke ocenjuju zajedno, a posebno u kontekstu

ozbiljnog zastrašivanja svedoka, koje je činilo deo ovog suđenja, jasno je da je Pretresno veće učinilo ozbiljnu grešku kada je propustilo da preduzme odgovarajuće mere kako bi obezbedilo svedočenje određenih svedoka. Pretresno veće se preterano posvetilo tome da obezbedi da Tužilaštvo ne potroši više od njemu dodeljenog vremena za izvođenje svojih dokaza i da poštuje rokove Pretresnog veća za izvođenje dokaza, bez obzira na to što je postojala mogućnost da se obezbede potencijalno važni iskazi. Ovi pogrešno postavljeni prioriteti pokazuju da je Pretresno veće propustilo da shvati kolika je težina pretnje koju zastrašivanje svedoka predstavlja za integritet suđenja. Neke od ovih grešaka bile su odgovor na konkretne zahteve Tužilaštva, dok je u izvesnim drugim slučajevima, Pretresno veće trebalo da deluje *proprio motu*, kako bi omogućilo iskaz svedoka. Stoga je, iz razloga navedenih u presudi, Žalbeno veće zaključilo da je Pretresno veće propustilo da preduzme potrebne korake kako bi se suzbilo zastrašivanje svedoka koje je obeležilo suđenje od početka do kraja. S obzirom na potencijalni značaj ovih svedoka, za tezu Tužilaštva ova greška je narušila pravednost postupka i dovela do neostvarenja pravde. U svom drugom žalbenom osnovu, Tužilaštvo osporava oslobađajuću presudu koju je Pretresno veće izreklo Idrizu Balaju za pomaganje i podržavanje u počinjenju dela ubistva tri žene koje su bile civili i tvrdi da je Pretresno veće pogrešilo kada je zaključilo da nisu zadovoljeni uslovi *mens rea i actus reus*. Žalbeno veće nije utvrdilo da je Pretresno veće počinilo grešku u primeni pravnih standarda koji se odnose na pomaganje i podržavanje i stoga je odbilo ovaj žalbeni osnov. U svom trećem žalbenom osnovu Tužilaštvo osporava zaključke Pretresnog veća u odnosu na silovanje, mučenje i okrutno postupanje prema svedoku 61 i okrutno postupanje prema svedoku 1. Tužilaštvo prvo navodi da je Pretresno veće pogrešilo kada je konstatovalo da Idriz Balaj nije kriv za silovanje, okrutnog postupanje i mučenje svedoka 61, tvrdeći da je bilo očigledno nerazumno od Pretresnog veća da oslobodi gospodina Balaja kada je utvrdilo da je on čovek poznat pod imenom Toger. Iz razloga navedenih u pisanoj presudi, Žalbeno veće je odbacilo tvrdnje Tužilaštva i potvrdilo oslobađajuću presudu gospodinu Balaju po ovoj tački optužnice. Takođe, u trećem žalbenom osnovu, Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće pogrešilo u tumačenju prava kada je propustilo da zaključi da su vojnici OVK, koji su bacili svedoka 1 u bunar počinili krivična dela okrutnog postupanja i tvrdi da je to bio teški napad na ljudsko dostojanstvo svedoka 1. Nakon analize dokaza koji su bili pred Pretresnim većem Žalbeno veće je zaključilo da, premda svedok 1 nije bio žrtva namernih dela ili propusta kojima su izazvane teške fizičke patnje ili povrede, postupanje prema njemu izazvalo je teške psihičke patnje i predstavlja ozbiljan napad na ljudsko dostojanstvo svedoka 1 koji je bio onesposobljen u bunaru i odvojen od svoje žene dok je ona tada bila u rukama naoružanih vojnika OVK. Žalbeno veće je stoga delimično prihvatilo žalbeni osnov Tužilaštva i preinačilo zahtev Pretresnog veća da odnos prema svedoku 1 nije predstavljao okrutno postupanje. Međutim, iako je Tužilaštvo dokazalo da su vojnici OVK počinili delo okrutnog postupanja prema svedoku 1, time nije dokazano da je gospodin Balaj bio odgovoran za to delo na osnovu vida krivične odgovornosti kojim ga tereti Tužilaštvo. Žalbeno Veće je, stoga, potvrdilo oslobađajuću presudu gospodina Balaja po ovoj tački optužnice. Sada ću se osvrnuti na 19. žalbeni osnov Lahija Brahimaja u koje m je on zatražio od Žalbenog veća da preinači njegovu osuđujuću presudu za mučenje i okrutno postupanje prema svedoku 6 i svedoku 3 i u kojem osporava svoju kaznu. U prvom i drugom žalbenom osnovu on je ustvrdio da je Pretresno veće počinilo brojne greške zaključivši da je on odgovaran za mučenje svedoka 6. Iz detaljnih razloga navedenih u pisanoj presudi, Žalbeno veće je odbacilo ovaj žalbeni osnov. U žalbenim osnovama od 3 do 8, gospodin Brahimaj je izneo mnoštvo tvrdnji kojima osporava zaključke Pretresnog veća da je on odgovoran za mučenje i okrutno postupanje prema svedoku 3. Iz detaljnih razloga navedenih u pisanoj presudi,

Žalbeno veće je odbacilo ove žalbene osnove. U svom 9 žalbenom osnovu, gospodin Brahimaj tvrdi da je Pretresno veće pogrešilo u svojim zaključcima u odnosu na njegovu osuđujuću presudu za mučenje svedoka 3 i to na osnovu toga što Tužilaštvo nije uspjelo da dokaže da je motivacija za maltretiranje svedoka 3 neophodna za osuđujuću presudu za mučenje bila prisutna. Žalbeno veće smatra da je Tužilaštvo propustilo da iznese materijalne činjenice za jedan od motiva koji su u osnovi osude za mučenje i da je Pretresno veće prema tome pogrešilo u tom pogledu jer gospodin Brahimaj nije pravovremeno obavješten o toj osnovi za osudu za mučenje. Međutim, pošto je Pretresno veće zasnovalo svoju osuđujuću presudu gospodinu Brahimaju na više od jednog motiva i dalje ostaje na snazi osuda izrečena gospodinu Brahimaju za mučenje svedoka 3. U žalbenim osnovama od 10 do 19 gospodin Brahimaj je tvrdio da je Pretresno veće počinilo brojne greške kada mu je izreklo kaznu od 6 godina zatvora. Iz razloga detaljno navedenih u pisanoj presudi, Žalbeno veće odbacuje sve ostale žalbene osnove i potvrđuje kaznu gospodinu Brahimaju. Sada ću pročitati dispozitiv presude Žalbenog veća u celosti. Gospodine Haradinaj, gospodine Brahimaj, molim vas ustanite. Iz gore navedenih razloga, Žalbeno veće na osnovu člana 25. Međunarodnog suda i Pravila 117 i 118 Pravilnika o postupku i dokazima Žalbenog suda, imajući u vidu pisane podneske strana u postupku i argumentaciju koje su strane iznele, na žalbenom pretresu 28. oktobra 2009. godine, u vezi sa žalbom Tužilaštva, prihvata se prvi žalbeni odnos Tužilaštva uz protivno mišljenje sudije Robinsona i ukida sledeće odluke Pretresnog veća: a) oslobađajuće presude izrečene Ramushu Haradinaju i Idrizu Balaju za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu, sa ciljem počinjenje krivičnih dela u komandi OVK i u zatvoru u Jablanici/Jabllanicë, a na osnovu tačaka 24, 26, 28, 30, 32 i 34 optužnice; b) oslobađajuću presudu izrečenu Lahiju Brahimaju za učešće u udruženom zločinačkom poduhvatu sa ciljem počinjenja krivičnih dela u komandi OVK i u zatvoru u Jablanici/Jabllanicë, a na osnovu tačaka 24, 26, 30 i 34 optužnice; c) oslobađajuću presudu izrečenu Ramushu Haradinaju, Idrizu Balaju i Lahiju Brahimaju za individualnu krivičnu odgovornost na osnovu tačaka 24 i 34 optužnice i d) oslobađajuću presudu izrečenu Lahiju Brahimaju za individualnu krivičnu odgovornost na osnovu tačke 26 optužnice i nalaže da se Ramushu Haradinaju, Idrizu Balaju i Lahiju Brahimaju ponovo sudi po ovim tačkama optužnice. Odbija drugi žalbeni osnov Tužilaštva, prihvata delimično i odbija delimično treći žalbeni osnov Tužilaštva i potvrđuje oslobađajuću presudu izrečenu Idrizu Balaju na osnovu tačke 37. U vezi sa žalbom Lahija Brahimaja odbija 1. do 8. žalbeni osnov Lahija Brahimaja, prihvata delimično i odbija delimično 9. žalbeni osnov Lahija Brahimaja i potvrđuje osuđujuću presudu izrečenu Lahiju Brahimaju na osnovu tačke 28. Odbija 10. do 19. žalbeni osnov Lahija Brahimaja, potvrđuje kaznu izrečenu Lahiju Brahimaju i, na osnovu Pravila 64 i 107 Pravilnika, nalaže pritvor za Ramusha Haradinaja, Idriza Balaja i Lahija Brahimaja i naređuje upravniku pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija u Hagu da ih zadrži u pritvoru do daljeg naloga. Uz presudu prilažem svoje delimično protivno mišljenje, u kojem izražavam neslaganje sa zaključcima većine u Veću, a u vezi sa prvim žalbenim osnovom Tužilaštva. Izvolite, možete da sednete. Žalbeno veće ovim ukida poverljivi status naloga za hapšenje za gospodina Haradinaja koji je izdat 19. jula 2010. godine. Primerci presude biće podeljeni stranama u postupku po završetku ovog zasedanja. Ovim se zasedanje završava.

Sednica je završena u 9.57 h

